

Estetikens betydelse för barns lärande i förskolan

- Förskollärares arbete med estetik i förskolan
-

The importance of aesthetics for children's learning in preschool

- Preschool teachers work with aesthetics in preschool
-

Emmy Björfeldt

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Förskolläraryrket

Grundnivå/15hp

Handledare: Stefan Backius

Examinator: Getahun Yacob Abraham

Datum 2017-10-16

Abstract

The aim of the study is to examine how preschool teacher looks at aesthetics and how they are using the aesthetics of everyday activities. As a method I have used a qualitative interview form, and I interviewed four preschool teachers. My study is based on a socio-cultural perspective with the direction of Vygotsky's theory of the child's interaction and learning.

The results showed that preschool teachers who participated in my survey agreed that the aesthetics and the aesthetic forms of expression are important for children's learning. That offers all kinds of aesthetics and all sorts of materials and the chance to give an expression of what you think is fun is important for my respondents.

Keywords

Aesthetics, aesthetic expression, preschool teacher, socio-cultural perspective.

Sammanfattning

Syftet med den här studien har varit att undersöka hur förskollärare ser på estetik och hur de använder estetik i den vardagliga verksamheten. Som metod har jag använt mig av en kvalitativ intervjuform och jag intervjuade fyra stycken förskollärare. Min studie utgår ifrån ett sociokulturellt perspektiv med riktning mot Vygotskijs teori om barns samspel och lärande.

Resultatet visade att förskollärarna som deltog i min undersökning var eniga om att estetik och de estetiska uttrycksformerna är viktigt för barns lärande. Att man erbjuder all slags estetik och alla möjliga material och chansen att ge ett uttryck i det man tycker är kul är viktigt för mina respondenter.

Nyckelord

Estetik, estetiska uttryckssätt, förskollärare, sociokulturellt perspektiv.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
Syfte.....	1
Frågeställningar	1
Litteraturgenomgång	2
Estetik och dess betydelse	2
Estetiska aktiviteter	3
Drama och lek	3
Dans och rörelse	3
Bild	4
Musik och sång	5
Tidigare forskning.....	6
Teoretiska utgångspunkter.....	8
Sociokulturellt perspektiv	8
Lev Vygotskij	8
Teoretiska begrepp	9
2. Metod.....	10
Val av metod	10
Urval.....	10
Etiska överväganden	11
Genomförandet	11
Reliabilitet och validitet	12
Bearbetning av data.....	12
3. Resultat och analys	13
Vad innebär estetik för barns lärande?	13
Hur arbetar pedagogerna med estetik kopplat till barns lärande?	14
Analys	15
4. Diskussion.....	17
Resultatdiskussion	17
Metoddiskussion.....	18
Vidare forskning.....	19
Referenser	20

1. Inledning

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många olika uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama (Skolverket, 2010; s.10).

I läroplanen för förskolan finns det ett strävansmål som är riktat mot estetik. Som citatet ovan visar, fokuserar det på barnens skapande förmågor inom olika uttrycksformer. I förskolans uppdrag står det att förskolan ska lägga grunden för livslångt lärande, det ska vara en rolig, trygg och lärorikt för alla barn som deltar i den vardagliga verksamheten. Förskolan ska vara en trygg miljö samt utmanande som lockar till lek och aktivitet som inspirerar barnen att utforska om sin omvärld. Genom den skapande och gestaltande leken får barnen möjligheten att uttrycka sig och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter som stimulerar deras fantasi, inlevelse och kommunikation bland annat. Lev Vygotskij's teorier har idag stort inflytande i Sverige angående pedagogiken, därför har jag valt att utgå från det sociokulturella perspektivet där Vygotskij är en viktig person. Både Vygotskij och det sociokulturella perspektivet handlar om samspel mellan individer och ting.

Jag har valt att göra den här undersökningen för att öka förståelsen för hur estetik används i den vardagliga verksamheten och för att synliggöra förskollärares ord och uppfattningar om estetik, samt deras arbete med det och hur det har betydelse för barns lärande. När jag var ute på min verksamhetsförlagda utbildning (VFU), upplevde jag att estetik är ett ämne som kommer i skymundan jämfört med till exempel matematik och språk. Med min undersökning vill jag bidra med en större inblick hur man arbetar med estetik och hur det integreras med övriga ämnen för barns lärande.

Syfte

Syftet med min undersökning är att belysa vilka uppfattningar förskollärarna har på estetikens betydelse för barns lärande och hur estetik används i den vardagliga verksamheten.

Frågeställningar

För att fördjupa och tydligare beskriva syftet med studien har jag valt följande frågeställningar:

- 1) Vad innebär estetik för barns lärande?
- 2) Hur arbetar pedagogerna med estetik kopplat till barns lärande?

Jag har delat in mitt arbete i fyra kapitel. I det första kapitlet får du reda på vad forskning och litteratur skriver om vad estetik är och om de fyra estetiska aktiviteterna – dans, musik, drama och bild. Detta för att du som läsare ska få en större inblick i vad estetik är och vad de estetiska aktiviteterna kan bidra med i den vardagliga verksamheten. I kapitel två går jag in på vilken metod jag har valt att använda mig utav, samt vilka etiska aspekter jag har tagit hänsyn till när jag har gjort min undersökning. I tredje kapitlet kommer jag gå igenom mitt resultat av intervjuer och skrivit en kort sammanfattning under varje fråga och svar vad min uppfattning är om det respondenter har svarat. I kapitel fyra kommer slutligen diskussionen om hur mitt resultat kan svara på mitt syfte och koppling till litteraturen som jag har tagit upp i första kapitlet, och referenslista och bifogande filer i slutet.

Litteraturgenomgång

Under den här rubriken har jag tagit upp vad litteraturen säger om estetik och dess betydelse. I strävansmålet som har med estetik att göra står det sju stycken estetiska aktiviteter och jag kommer fokusera på fyra stycken aktiviteter - drama, dans, bild och musik – i mitt arbete. De övriga tre – rörelse, sång och lek – involveras med de övriga fyra. Rörelse räknar jag in i dansen och sången i musiken och lek är något som alltid finns i den vardagliga verksamheten men kopplat med drama i mitt arbete. Efter genomgången av estetiken och dess betydelse följer en fördjupning om de fyra estetiska uttryckssätten. Därefter är det genomgång av tidigare forskning kring estetik.

Estetik och dess betydelse

Ordet estetik kommer från grekiskan och betyder ”den kunskap man får genom sinnen” (Paulsen, 1996, s.9). Ordet estetik används i många sammanhang, i ett pedagogiskt sammanhang finns ett begrepp – praktisk-estetiska aktiviteter – som rör sig om musik, dans, drama, teckning m.m. Begreppet *estetik* finns som uttryck om att barnen ska uppleva något vackert, något som inte kan nås med vanliga ord och begrepp. Inom filosofin använts ordet estetik som läran om det sköna, oavsett om det knyts an till det människan själv har skapat eller till naturen (Paulsen, 1996). En estetisk upplevelse får man genom sinnesintryck, som ger känslöintryck, att man blir glad, arg, ledsen m.m., tankarna är befriade och vi befinner oss i här och nu. Det finns olika djup i en estetisk upplevelse, exempel när vi tittar på en målning som skildrar krig kan vi känna sorg eller vrede (Paulsen, 1996). Helene Illeris (2009) skriver att en estetisk upplevelse är ett specifikt sätt för oss människor att med våra sinnen, uppleva en känsla av samhörighet mellan oss och vår omvärld. Att uppleva genom sina sinnen – höra, se, känna, smaka och lukta – är viktigt för lärandet (Paulsen, 1996).

Dahlbeck & Persson (2010) skriver att estetik kan förstås på olika sätt, som t.ex. en speciell kunskapsform, filosofiska undersökningar om konst, läran om det sköna eller undersökningar av faktorer som påverkar upplevelser. De har valt att hålla sig till första punkten – en speciell kunskapsform (förnimmelsekunskap). Estetiska uttryck är något man har sett under historien som en kommunikation med andra. Exempel på estetiska uttryck är målningar, symboler, dans och musik där man förmedlat kultur och kunskap. De skriver också att estetik är en kunskapsform där vi människor lär oss världen med våra sinnen och vi tar intryck genom att

känna, se, hörsel och rörelse. Dessa intryck omvandlas till uttryck när vi försöker gestalta våra upplevelser på olika sätt genom t.ex. dans, bild och musik och på detta sätt blir estetiska uttrycksformer och estetik en kunskapsform för att kommunicera med andra. De estetiska uttrycksformerna säger något om hur vi uppfattat vår omgivning och hur vi förstår andra människor. Med den estetiska fantasin kan man, på ett kreativt sätt, förmedla en upplevd verklighet. Då blir de estetiska uttrycksformerna ett sätt att överskrida verklighetens gränser i leken (Dahlbeck & Persson, 2010). Dahlbeck & Persson skriver också om Vygotskij och det han menar med fantasin, att all fantasi är ett resultat av upplevelser. Estetiska uttrycksformer är fantasi som tar näring i det sinnliga, det upplevda och det konkreta. Lindqvist (1996) skriver att de estetiska ämnena har en särskild roll när det gäller att se och tolka världen på nytt sätt. En estetisk form krävs för att kunskaperna kan levnadsgöras.

Estetiska aktiviteter

Drama och lek

Den estetiska uttrycksformen *drama*, kommer ursprungligen från grekiskan, och det betyder att något som framförs, en handling (Mjaaland Heggstad, 2014). I sin text när hon skriver drama, menar hon *pedagogiskt drama*, och att det är ett konstnärligt ämne för medskapande och lärande. I ett dramaarbete är lärpotentialen hög eftersom det aktiverar hela det mänskliga inlärningsregister – det affektiva (känslor), det estetiska, det fysiska, det kognitiva och det sociala. Hon fortsätter med att man brukar säga att kropp och röst är våra uttrycksmedel, men utan fantasi och föreställningsförmåga kan vi inte identifiera oss med det som framförs. Att man har struktur och spontanitet att växla mellan är kärnan i ämnet, och att dessa två möts under improviserade former men inom givna ramar fortsätter hon. Dramats rötter är teatern som konstform, och för att teatern är leken en viktig del för att det ska fungera. Eftersom drama är ett sätt att lära, är det viktigt att arbetsformen drama skapar helhet och sammanhang i verksamheten, och att materialet känns meningsfullt för barngruppen, samt att man måste anpassa efter barngruppens förutsättningar. Mjaaland Heggstad (2014) fortsätter med att ta upp skillnaden mellan lek (dramatisk lek) och drama (pedagogiskt drama). I dramatisk lek är det barnen själva som sätter igång medan pedagogiskt drama är en aktivitet som pedagogerna har förbestämt. Men de kan komplettera varandra genom att pedagogerna utgår ifrån barnens lek för att få inspiration och barnen kan få inspiration från pedagogiskt drama genom att de tar med de figurer eller en viss händelse in i sin egen lek. Författaren Gunilla Lindqvist (1996) nämner också att leken är en mycket viktig del i förskolan och att leken och drama påminner om varandra. Hon nämner grundelementer som roll/figur, fabel/handling, värld/tid och rum samt de dramatiska verkkningsmedlen som till exempel ljus, ljud, rytm och spänning, vilket har viktig betydelse för både drama och lek.

Dans och rörelse

Den andra estetiska uttrycksformen som jag ska skriva om är dans, och Cecilia Bjertoft (2004) skriver om dansen och att den är för alla. Hon skriver att via dansen ges det en möjlighet att vara närvarande här och nu i sin egen kropp och dans är kroppar i rörelse i tid och rum där möten är centrala, både med sig själv men också med andra. Bjertoft beskriver dans med hjälp

av dess så kallade byggstenar – kropp, rum, tid, kraft och relation. Byggstenarna samarbetar konstant på olika sätt i dansandet, och helheten som byggstenarna utgör tillsammans, skapar dansens kärna. Delarna och helheten är beroende av varandra. För att behålla känslan i dansen, är hemligheten att inte separera de olika byggstenarna, men att man medvetet fokuserar på den för tillfället förvalda byggstenen mer. Bjertoft fortsätter med att det unika med dansen är hur man genom dansandet och skapandet, och dess förhållandesätt till byggstenarna, lär sig att använda dem och förstå dem. Dans handlar om att våga kroppens möjligheter till rörelse i tid och rum. Mod och tillit är centrala begrepp här. Att våga ha tillit till sig själv, ihop med andra och i sin egen kropp. Att använda lekfulla övningar och dansfraser för att utforska kroppens helhet och dess delar. Att man ibland behöver släppa fokus på kroppen som helhet och experimentera med kroppens delar istället. Lekfullhet är viktigt och motorn i dansen är fantasin. Genom att man dansar med kroppen i olika riktningar, vägar eller nivåer får man utforska kroppen på ett enkelt sätt, och hur man kan hantera kroppen i samarbete med andra. Bjertoft (2004) tar även upp hur man kan jobba med tiden i dansen, genom att man har olika tempo, rytm och olika taktarter. Även hur man kan ta tillvara på att använda kraften i dansen – snabbt, hårt, mjukt, långsamt, starka och svaga. Att man har en relation med andra i rummet för att undvika att krocka med varandra. Anna Lindqvist (2010) skriver i sin avhandling om Merleau-Ponty och hans teori om att kroppen utgör själva förutsättningen för vår upplevelse och kunskap om världen. Det är våra sinnen som möjliggör vår uppfattning. Paul Moerman (2014) hävdar att dans främjar, förutom glädjen och att lära, ett samspel. Lärandet sker i interaktioner, mellan läraren och de lärande, mellan de lärande och mellan det lärande subjektet och det som ska läras. Han hävdar att ett kreativt lärande med dans främjar all slags språkutveckling och uttrycksförmåga, som underlättar lagring av kunskap, stimulerar kognitiv utveckling och ökar det kulturella medvetandet. Konsten och lärandet berikar varandra, att genom dansen mångfaldigas barnens allmänna utveckling, även språksocialisationen mellan modersmål och andraspråk. Dans är kommunikation, genom att man uttrycker sig i dans, skapar man en dialog mellan dansaren och betraktaren, men också mellan dansarna. Moerman (2014) avslutar med att skriva att själva tankeleken är viktig och relevant, att fantasi- eller verklighetslekar är väsentliga i lärandet och dansen.

Bild

Barnes (1994) skriver att fantasins kraft kan göra att vi kan ge saker vilken färg vi vill, vilken storlek och form en figur ska ha. ”Genom att använda sin fantasi genererar de ofta en mängd kreativa idéer som kan användas i andra ämnen” (Barnes, 1994, s.84). Att man fantiserar tillsammans med barnen, kan tillåta dem att skapa fantastiska och ”tokiga” konstverk, att ställa fantasifula frågor, kan leda till att barnen känner att det är tillåtet med fantasin även i klassrummet. Att diskutera fantasifula idéer lär man inte bara barnen att man accepterar deras fantasi utan kan även positivt stärka deras bildskapande. Att barnen får använda olika material och olika skillnader på materialen är bra, men bara för att man byter material, sker det ingen riktig utveckling hos barnen. En viktig del är barnens konstnärliga idéer och detta är något som är intressant för den som lär ut, att man utgår ifrån barnens idéer är pedagogiskt givande. Genom att man ändrar om och anpassar och lägger till idéer kan leda barnen till nya riktningar, att man knyter samman andra ämnen och barnen får stimulans i sin kreativitet (Barnes, 1994). Som pedagog måste man göra medvetna mål utifrån vad som ser mest lovande ut, ett tema måste därför vara tillräckligt öppet och flexibelt för att täcka många olika intressen. Barnes (1994) tar upp ett exempel om att använda sig av ”ordkartor”, som en

strategi för att utveckla idéer. Om man väljer t.ex. djur som ett tema, kan man fråga barnen vad de tänker på när de hör ordet ”djur”. Sedan utifrån de ord som de sagt kolla upp fakta kring de ord barnen har sagt, t.ex. tiger, hund, tam, vilda, skogen, havet, färger och storlekar m.m. och vad de har för relation till varandra. Detta kan utvecklas till en personlig idébank. Oavsett hur spontan man känner sig som pedagog, så gör man val och beslut för att strukturera och ordna med aktiviteten, detta hör till all skapande aktivitet. Man väljer vilket material som ska användas, vilken inlärning som ska betonas eller vad för sorts problem som ska funders över av barnen (Barnes, 1994).

Musik och sång

Riddersporre & Söderman (2012) inleder med att ”musiken har en stor roll i barns liv”(s.11) och har en betydelse för arbetet i förskolan. Förskolan ska främja barns utveckling och lärande, samt lust att lära, och här har musiken en mycket stor betydelse. Musiken har många olika roller och funktioner i förskolan och i barns liv. Barnens sociala relationer, utveckling och mognad, samt barnens känslomässiga anknytning till föräldrarna är förknippade med musiken. Riddersporre (2012) skriver om barns tidiga upplevelser av musik och tar upp ljud och rytm som källor till stimulans och kunskap om världen, till och med innan vi föds. Riddersporre skriver att ljud, rytm och ögonkontakt är några av de allra viktigaste byggstenar för ett spädbarn, när det gäller utveckling i kontakt och kommunikation. Som förälder började man med att sjunga *för* sitt barn, men ju mer barnen blev i förskoleålder började man sjunga mer *med* sitt barn. Sånger kan vara både språkutvecklande och förmedla information och moral genom texterna. Barns erfarenhet av musik blir att kunna hantera upplevelser och alla intryck man fått. Musik är något som man kan avnjuta, öva och utveckla och musiken som finns i många olika former är integrerad och en viktig del i barns utveckling, samspel, lek och upplevelser (Riddersporre, 2012). Ferm Thorgersen (2012) skriver att få möjlighet att värdera musik samt att kunna ta del av någon annans och sitt eget musikaliska uttryck är viktigt. Hon tar upp exempel på hur man kan låta barnen träna på att lyssna vad det är för ljud, om de hör likheter och skillnader. Exemplet i boken handlar om vatten, och hon skriver att barnen får lyssna och fundera vilka instrument och på vilket sätt de används. Att de får fundera över vad det är som gör att det låter som det gör. Ferm Thorgersen (2012) tar upp olika dimensioner av musikalisk kunskap. *Strukturell musikalisk kunskap* handlar hur de musikaliska byggstenarna fungerar och förhåller sig till varandra – tonhöjd, tempo, rytm, klang och styrka. Hur de kombineras på olika sätt, dynamik, melodik och tonarter i olika genrer och stilar. *Akustisk musikalisk kunskap* handlar om hur musiken låter, att kunna känna igen, höra nyanser och lyssna till olika musikaliska uttryck – ljud, melodik, instrument och samklanger. *Emotionell musikalisk kunskap* handlar om de känslor som upplevs och förmedlas i det musikaliska sammanhanget. *Existentiell musikalisk kunskap* handlar i sin tur om att hantera livet och världen med musiken, detta innebär en identitetsformation också – vem är jag och vad vill jag? Nästa dimension som hon tar upp är *kroppslig musikalisk kunskap* som handlar om rörelse. Fysiska, grov- som finmotoriska, intryck och uttryck i relation till musiken. Den sista dimensionen är *spänningsmässig musikalisk kunskap* som handlar om musikens inre spänningar och hur man har förståelse för dem och hanterar dem. Ferm Thorgersen (2012) avslutar detta med att ingen av dimensionerna ska ses som fristående, utan de har inverkan på varandra, sen kan några av dimensionerna hamna mer i för- eller bakgrunden av olika orsaker. Dimensionerna ska ses som en helhet, men att man ibland kan lyfta fram vissa av dem vid olika aktiviteter och tillfällen.

Tidigare forskning

Under den här rubriken tar jag upp om tidigare forskning kring estetik. Jag tar upp två författare; Gunilla Lindqvist som i sin studie fokuserar på sambandet mellan lek och kultur, främst de estetiska formerna drama och litteratur, och Märtha Andersson som i sin avhandling undersökt multimodala berättelser som skapats i estetiska lärprocesser.

Gunilla Lindqvist (1995) skriver i sin studie ”*Lekens estetik*” om sambandet mellan lek och kultur, främst de estetiska formerna drama och litteratur. Hennes teoretiska utgångspunkter knyter an till Lev Vygotskijs kulturhistoriska teori om lek och det samband som finns mellan människans medvetande och de kulturella formerna. Hon tar upp idéer som är relevanta för hennes studie där hon gör en lekanalys och bland dessa idéer nämner hon medvetandet som är det centrala begreppet och att leken är den viktigaste formen för barn för att utveckla sitt medvetande om världen. ”I leken är inte känsla, tanke och vilja särskilda från varandra”(Lindqvist, 1995, s.36). Hon fortsätter med att medvetandet är en dynamisk process, att olika funktioner har relationer till varandra. Språket och tänkandet är de mest centrala funktionerna för medvetenheten. Lindqvist tar upp om fantasi och verklighet och hur de är varandras förutsättningar, att ju mer erfarenhet en människa har, desto större möjligheter till fantasi och kreativitet. ”Fantasiprocessen är ett komplex av förvandlingar, särskiljanden, omgrupperingar, förtätningar, överdrifter och krympningar, som skapar nya kombinationer och betydelser. Barns intresse för det absurda, omvända och fabelaktiga hör ihop med den kreativa processen i medvetandet, dess estetiska form.”(Lindqvist, 1995, s. 46). Hon fortsätter på s.69 att de estetiska ämnena har en särskild roll att tolka världen på ett nytt och annorlunda sätt. Det krävs en estetisk form så att kunskaperna kan levnadsgöras.

Som metod i sin studie utgick hon dels från en enkätundersökning som hon gjorde 1991 om leken och hur verksamma pedagoger och barnskötare vill påverka och utveckla barns lek, men också utifrån didaktiska försök där pedagoger och barn tillsammans skapar temavärldar. För att studera den pedagogiska processen i hennes utvecklingsprojekt utgick Lindqvist från tre punkter; videofilma de planerade gestaltningar och lekar, följa utvecklingen i stort genom bl.a. samtal med barn och pedagoger och regelbundna besök på de avdelningar som är med i projektet, samt att hon läste verksamhetsberättelser på avdelningarna. Gestaltning och lekar är de viktiga inslagen i projektet. I sin tolkning och analys använde Lindqvist en kvalitativ tolkning för att förstå sambandet mellan lek och de estetiska formerna.

På sidan 164 skriver Lindqvist (1995) om samband mellan lek och kulturella, estetiska former. Där tar hon upp hur de påverkar varandra och hur de olika kulturella, estetiska former hör ihop med barns lek. Det som barnkulturforskare, litteratur- och konstvetare m.fl. har beskrivit om kulturella och estetiska former där barns lekar är en av de centrala formerna är grunden till hennes projekt. ”... att pröva hur några estetiska former, i första hand litterära och dramatiska, kan påverka och inspirera barns lek utifrån föreställningen att det finns överensstämmelser”(Lindqvist, 1995, s.165). Lindqvist fortsätter på s. 205 med att leken stimulerar barns fantasi och problemlösning. Med en av projektets gestaltningar öppnades nya lekmöjligheter som inte bara var könsbundna utan t.ex. hemma-lekar som oftast lektes av tjejerna på avdelningen användes även nu av pojkarna då de kunde identifiera sig med

karaktären. En av Lindqvist (1995) viktigaste slutsatser som hon kom fram till är att de estetiska ämnena påverkar, berikar och hänger ihop med barns lek.

Märtha Andersson (2014) har i sin avhandling undersökt meningsskapande i elevernas multimodala berättelser som skapats i estetiska lärprocesser. Syftet med undersökningen är tudelad. Dels vill hon undersöka elevernas meningsskapande och dels att hon vill undersöka lärarnas uppfattning om estetiska lärprocesser och multimodalt berättande.

Begreppet språk har förändrats med tiden från att betona tal och skrift till att uttrycka sig i andra former som drama, musik, rörelse och bild. Förmågan att kommunicera med hjälp av olika språkliga färdigheter är en förutsättning för att fungera i ett demokratiskt samhälle.

”I olika situationer förhåller vi oss på olika sätt och använder olika sinnen och olika redskap för att kommunicera – vi talar, lyssnar, läser, skriver, ser, luktar, smakar, gör och gestaltar”(Andersson, 2014, s.9).

Genom att arbeta med sagor är språkutvecklande, eftersom barnen stimulerar fantasin och ökar förmågan till empati och problemlösning. Genom att barn bearbetar sina tankar och känslor gynnas den emotionella utvecklingen som i sin tur leder till lärande och utveckling. Barnen utvecklar även sin förmåga att berätta, att skapa, dramatisera samt ge inspiration till lek. Lekens betydelse för barns utveckling och socialisation kan jämföras med bildskapande. Bildskapandet uppfattas som en identitetslek där fokuset hamnar på fantasi och kreativitet i berättandet för barnet och andra barn där dess innehåll handlar om bland annat erfarenheter och önskningar. I leken får barnen möjlighet att bland annat prova andra roller och acceptera vissa normer.

Både Gunilla Lindqvist (1995) och Märtha Andersson (2014) lyfter att genom de estetiska ämnena får man en annan vinkel att förstå och tolka världen på ett annorlunda sätt. Genom att barnen får lära sig olika sätt att uttrycka sig på bearbetar de sina tankar och känslor och stimulerar därmed sin fantasi och ökad förmåga till empati. Genom att få dramatisera och skapa kan det ge inspiration till lek, och både Lindqvist (1995) och Andersson (2014) skriver att leken har betydelse för barns lärande och utveckling, men att de estetiska ämnena påverkar och berikar leken när barnen t.ex. leker olika roller där de får acceptera vissa normer. Dahlbeck & Persson (2010) och Andersson (2014) tar upp använder vi människor oss av estetiska uttrycksformer såsom dans, musik, bild och drama och estetik som en kunskapsform för att kommunicera med andra där vi vill förmedla våra upplevelser och uppfattningar om världen på ett kreativt sätt, och här är olika språkliga färdigheter en förutsättning i ett demokratiskt samhälle.

Teoretiska utgångspunkter

Jag kommer arbeta utifrån ett sociokulturellt perspektiv i mitt arbete, då förskolan är en verksamhet där både vuxna och barn har aktiviteter som har sociala sammanhang och där det sker ett samspel mellan individer och ting. Nedan kommer jag gå in djupare på vad det sociokulturella perspektivet handlar om. Sedan lite kort om Lev Vygotskij som kom att ha en viktig roll för det sociokulturella perspektivet.

Sociokulturellt perspektiv

Om man tar en sociokulturell syn på kunskap och lärande så ses inte kunskap som något som endast existerar hos individen utan även något som sker i samspel mellan olika individer (Elfström, Nilsson, Sterner & Wehner-Godée, 2008). I ett sociokulturellt perspektiv lär sig människan ständigt, i alla situationer, något som även Jonsson (2013) lyfter i sin avhandling. Det spelar alltså ingen roll om det är en händelse som är avsedd att man ska lära sig i eller om det är i vardagliga situationer på förskolan eller i hemmet. ”Ett sociokulturellt perspektiv betonar att omvärlden tolkas för oss i gemensamma och kollektiva mänskliga verksamheter” (Elfström m.fl., 2008, s.31). Hur man uppfattar och förstår världen samt blir till i sociala sammanhang. Man är beroende av den omgivande miljön och att bygga vidare på de erfarenheter som hittills har kommit fram. Ett viktigt begrepp inom det sociokulturella perspektivet är mediering, och som Elfström m.fl. (2008) tar upp kan språket ses som mediering. Det vill säga att språket ses som ett verktyg eller redskap för tänkandet. Andersson (2014) skriver att mediering handlar om vårt tänkande och våra föreställningar har färgats av vår kultur och dess verktyg, både fysiska och intellektuella. Hon skriver att språket är den mest unika beståndsdel i människans kunskapsbildning.

Kunskapsartefakter är en annan viktig del för det sociokulturella perspektivet, som innebär att vi som människor använder verktyg för att förstå vår omvärld (Kroksmark, 2011). Det är dessa artefakter som hjälper oss att kunna utvecklas. En intellektuell artefakt inom det sociokulturella perspektivet är vårt språk som vi använder oss av för att förmedla känslor, tankar och minnen. Människan använder inte bara dessa kunskapsartefakter som fysiska och språkliga verktyg utan vi utvecklar dem, vi har utvecklat artefakter som t.ex. internet och dator som har fått oss att kommunicera på ett nytt sätt (Kroksmark, 2011).

Lev Vygotskij

Han var en rysk psykolog som levde i början av 1900-talet (1896-1934). Även om Vygotskij gick bort tidigt har han haft genomgripande inflytande över pedagogik och didaktik under 1900-talets senare halva. Vygotskijs teorier har fått stort inflytande i Sverige angående pedagogiken. Hans teoretiska bygge ligger mycket nära fenomenologin, och detta anses vara en av orsaker till varför Vygotskij än idag påverkar svenska förskolan. Både Vygotskijs teori och fenomenologin betonar människans utveckling med att den levda erfarenheten har betydelse (Kroksmark, 2011). När Vygotskij hade arbetat med utvecklingsstörda barn, formulerade han den s.k. kulturskolan. Grunden för kulturskolan är Vygotskijs intresse för inläring och mänsklig tänkande. Han anser att människan har medfödda reflexer och psykologiska funktioner som förändras och utvecklas, internaliseras, genom kulturella verktyg. Vygotskij betonar skillnaden mellan vad individen kan göra själv och tillsammans

med andra, och har valt att kalla det för den proximala utvecklingszonen (Kroksmark, 2011). Vygotskij intresse var samspelet mellan barn och vuxna, framförallt där den vuxne är pådrivare för utvecklingen. Hos barn definierade han två utvecklingsnivåer, i den första kallar han för *den aktuella utvecklingsnivån* och här menar han att man ser barnens färdigheter som de har, samt om deras kunskap om ett fenomen eller händelse. Den andra nivå som Vygotskij definierar kallar han *den närmaste utvecklingszonen*. Här handlar det om det avstånd som finns mellan den nivå barnet befinner sig i individuella problemlösningar och den nivå som barnet klarar av att göra med hjälp av någon annan, en vuxen eller ett annat barn. ”Det ditt barn kan göra i samarbete i dag kan det göra ensamt i imorgon” (Askland & Sataøen, 2003, s.249)

I ”Vygotskij och skolan” skriver Gunilla Lindqvist att Vygotskij hävdar att estetiken är viktig, som ett sätt som berikar verkligheten och han anser att sagan och annan konst hör ihop med verkligheten, då det ”berör barnens känslor och känslor är alltid verkliga” (Lindqvist, 1999, s.183). Med våra upplevelser, får fantasin en emotionell verklighet och Vygotskij har länkat samman tankelivet med känslolivet, här får estetiken en ny roll i medvetandeprocessen (Lindqvist, 1999).

Lindqvist (1996) skriver om Vygotskijs kulturhistoriska teori om lek. I leken har varit barnens sätt att reproducera, lära sig det sociala livet. Vygotskij beskriver hur vi människor tolkar och gestaltar våra föreställningar. I den här kunskapsprocessen beskriver Vygotskij två aspekter som berör hela vidden av vår aktivitet – reproduktion och produktion (kreativitet). Han ansåg att alla människor är kreativa, inklusive det lilla barnet. Reproduktion hör ihop med minnet och är förutsättning för tänkandet, men det är den kreativa aktiviteten som gör att vi skapar något nytt. Barnen tolkar sina upplevelser och ger dem liv i leken genom dramatisering. Leken berättar en historia, och lek och berättelse hör nära ihop (Lindqvist, 1996).

Teoretiska begrepp

Mediering är olika sätt att kommunicera, främst via tecken och symboler. Mediering är ett begrepp som förklarar samverkan mellan människan och de kulturella redskap (artefakter) som människan använder för att förstå och agera i omvärlden.

Kunskapsartefakter är, inom det sociokulturella perspektivet, det begrepp för alla de fysiska redskap som ingår i vår vardag som människan är beroende av för att klara av livet, lösa problem, att kommunicera och vara kreativa.

Intellektuella artefakter är något som ingår i människans kultur, här är språket det viktigaste som hjälper oss människor att utveckla våra idéer och tänkande.

Proximala utvecklingszonen är det begrepp Vygotskij använde sig av för att förklara vilken ”nivå” en individ befinner sig på, vad den klarar utan hjälp och vad den klarar av med hjälp av en pedagog eller en kamrat.

2. Metod

Här under metod har jag redovisat hur jag gått till väga, vilken metod jag har valt att använda och varför. Jag tar upp de etiska överväganden som jag har fått tagit hänsyn till innan jag påbörjade min undersökning.

Val av metod

Jag vill belysa hur estetiken används i förskolan och jag har valt att använda mig av en kvalitativ metod, i form av en intervju för att undersöka det. Detta för att jag vill få reda på hur pedagoger som jag intervjuar har för åsikter kring användandet av estetik.

Bjereld, Demker & Hinnfors (2009) skriver att en forskare som använder sig utav en kvalitativ metod, är intresserad av vilka kvaliteter eller egenskaper som finns i det han/hon undersöker, och genom en kvalitativ metod får forskaren en djupare förståelse för vad för kunskap som finns kring dessa kvaliteter eller egenskaper. I en kvantitativ metod använder man sig mer av mätningar med hjälp av matematik och statistik, som man får fram genom till exempel enkäter eller prov, medan i en kvalitativ metod som jag har använt mig av, använder man sig mer av intervjuer och observationer där resultatet visas i form av verbala formuleringar (Backman, 2008). Bryman (2011) skriver mer utförligt om de olika intervjuformerna, både kvantitativa och kvalitativa. Jag har valt att fokuserat på en av de kvalitativa eftersom det är det jag har använt mig utav. Jag har använt mig av en så kallad semistrukturerad intervjuform. Här har jag som intervjuare en uppsättning av frågor som kan ses som ett frågeschema, men att ordningsföljden kan variera. Med en strukturerad intervju har en semistrukturerad intervju mer allmänna frågor och jag som intervjuare har möjlighet att ställa följdfrågor till de svar jag fått av respondenten (Bryman, 2011). Johansson & Svedner (2010) skriver att i en kvalitativ intervju är syftet att respondenten ska ge så uttömmande svar som möjligt och för att det ska ske måste frågorna anpassas så det finns möjlighet att ta upp allt man vill säga. En fara med en kvalitativ intervju är att den kan övergå till strukturerad intervju om man som intervjuare inte lyssnar på och försöker förstå vad respondenten säger utan man är helt inställd på att i tur och ordning ställa de förbestämda frågorna.

Urval

När jag gjorde mitt urval om var jag skulle göra intervjuerna, valde jag en ort i mellersta Sverige. Jag valde att inte göra intervjuer med pedagoger från den förskola där jag haft min verksamhetsförlagda utbildning (VFU) då jag inte ville att de skulle känna sig "tvingade" att utföra intervjun. Jag har utfört intervjuerna på en förskola med sex avdelningar, där barngrupperna består av barn i åldern 1-5 år. Jag planerade att intervju en förskollärare från varje avdelning för att få varierande svar där det framgår hur man använder estetiken i den vardagliga verksamheten. Varför jag valde just den förskolan jag utförde intervjun på var för att den var inom rimligt resavstånd. Mitt urval med pedagogerna var slumpmässigt, men jag hade som önskemål att samtliga pedagoger skulle ha en förskolläraryt utbildning vilket de alla har.

Etiska överväganden

Innan jag började med min undersökning fick jag ta hänsyn till de etiska överväganden som Vetenskapsrådet rekommenderar. De tar upp de fyra allmänna huvudkraven som forskare ska ta hänsyn till – informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet är forskarens skyldighet att informera uppgiftslämnare och undersökningsdeltagare, mitt fall förskolechef och pedagoger, om vad deras uppgift i studien och vilka villkor som gäller för deras deltagande. Jag har, för att ta hänsyn till detta krav, kontaktat förskolechefen i första hand i det område min undersökning skett. Jag tog sedan kontakt med de pedagoger som deltagit i min undersökning. Till både förskolechefen och pedagogerna har jag informerat vad syftet med min undersökning går ut på samt att deltagandet är frivilligt och de som deltar kan avsluta sin medverkan när de vill utan att ange varför (Löfdahl, 2014). Det andra kravet, *samtyckeskravet*, skall forskaren inhämta samtycke från både uppgiftslämnare och undersökningsdeltagare. Här fick de som deltagit i min studie skriva på en samtyckeblankett (se bilaga 2) innan jag började min studie (Löfdahl, 2014). Från förskolechefen i det område jag gjort min studie fick jag ett samtycke via mail. Återigen fick de som skrev på samtycket reda på att det var frivilligt och att de kunde avsluta när de inte längre ville delta (Vetenskapsrådet, 2011). *Konfidentialitetskravet* är att man som forskare skall förvara och lagra personuppgifter på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem. Vetenskapsrådet (2011) tar upp att man kan använda kodlistor för att avidentifiera personerna som deltar, och att man sedan förstör kodlistorna när arbetet är färdigt. Jag har i min studie tagit hänsyn till detta krav genom att de som deltagit har anonymiserats, och att jag har förvarat all insamlad data där endast jag har tillgång till (Bryman, 2011). Sista kravet, *nyttjandekravet* handlar om att de uppgifter som samlas in får endast användas för forskningsändamål. Jag har tagit hänsyn till det här kravet genom att jag endast använde insamlad data till forskningsändamålet (Bryman, 2011). När jag är klar med arbetet och har blivit godkänd, förstörs all insamlad data som jag samlat in under arbetets gång (Vetenskapsrådet, 2011).

Genomförandet

Som jag skrev tidigare, så hoppades jag på att få intervjua en aktiv förskollärare från varje avdelning som finns på förskolan som jag gjorde min undersökning på. Tyvärr fick jag nöja mig med att intervjua fyra stycken från förskolan då två av pedagogerna inte kunde gå ifrån sina avdelningar. Innan jag gick ut och gjorde min undersökning kontaktade jag förskolechefen för det område jag gjorde undersökningen på. Efter godkännandet från förskolechefen tog jag kontakt med avdelningarna och berättade vem jag var och vad jag skulle undersöka. Jag åkte till förskolan och presenterade mig personligen och berättade vad undersökningen handlar om, att deltagandet var frivilligt och hur lång tid intervjuerna skulle ta på ett ungefär. Jag delade ut informationsbrev (se bilaga 1) där det stod att undersökningen var frivillig och att de kunde avbryta när de ville, att jag skulle spela in intervjun och en samtyckesblankett (se bilaga 2) som pedagogerna skulle skriva under. Jag valde att spela in intervjuerna med hjälp av mobilen för att jag lättare skulle få med allt som pedagogerna sa och att jag lättare skulle kunna fokusera och ställa bra följdfrågor. Inspelningen underlättar även vid transkriberingen, för att verkligen få pedagogernas ord ordagrant jämfört med om jag skrivit deras svar för hand. Risken då hade varit att jag missat något viktigt ord eller

sammanhang i deras resonemang. Eftersom jag spelade in intervjuerna på mobilen var det viktigt att vi fick sitta i lugn och ro, precis som Bryman (2008) lyfter, för att undvika för mycket buller som finns i en förskoleverksamhet som kan försämra kvaliteten på inspelningen.

Reliabilitet och validitet

Bjereld, Demker & Hinnfors (2009) beskriver begreppet *validitet* som i vilken utsträckning man verkligen undersöker det som man har tänkt undersöka. Begreppet *validitet* är beroende av det som mäts och begreppet *reliabilitet* är beroende på hur det mäts. Bjereld m.fl. (2009) fortsätter att skriva om mätningarna (reliabiliteten) inte är tillräckligt bra genomförda spelar det ingen roll om *validiteten* är hög eller inte, det blir ändå fel. Men för att förbättra *reliabiliteten* kan man låta en annan prova att göra om vissa delar av studien som genomförts för att se om resultatet blir den samma (Bjereld m.fl.,2009). Jag använde mig av kvalitativa intervjuer med aktiva förskollärare i min studie om förskollärarnas uppfattning kring estetikens betydelse för barns lärande och hur estetik används i den vardagliga verksamheten. Här kan svaren variera, beroende av olika saker, t.ex. vilken kontakt jag och den som intervjuades fick, eller om den som intervjuades var stressade över hur det går på avdelningen under själva intervjutiden. Eftersom jag genomförde fyra intervjuer kan inte det resultat som presenteras generaliseras med hela kommunen utan endast med de som deltog i min studie på den förskolan. På grund av tidsbrist fick jag gå vidare med min studie med mina fyra intervjuer.

Bearbetning av data

Efter att mina intervjuer var utförda var det dags att transkribera dem. Jag valde att lyssna på intervjuerna via mobilen och skriva av varje ord för hand. Jag valde bort hostande, hummanden och påbörjade meningar som inte hade något riktigt avslut. Jag lyssnade igen intervjuerna flera gånger, och spolade tillbaka för att verkligen vara säker på att jag fick med mig allt som sades. Efter att jag hade lyssnat igenom intervjuerna lyssnade jag en sista gång innan jag skrev in det i mitt resultat.

3. Resultat och analys

Under den här rubriken presenteras mitt resultat fram som jag har fått genom intervjuerna. Jag delade upp intervjuerna på två dagar p.g.a. inte alla kunde men också kände jag att det var skönt att dela upp dem för att inte få så mycket information på en och samma gång. Jag intervjuade fyra stycken aktiva förskollärare, Kajsa är 49 år och har arbetat 28 år i förskoleverksamheten, Tyra är 31 år och har arbetat 6 år i förskoleverksamheten, Albert är 61 år och har arbetat 9 år till och från i förskoleverksamheten och Lina är 65 år och har arbetat 25 år i förskoleverksamheten. Jag har använt mig utav fiktiva namn för att ingen utomstående ska veta vilka de är och vart de jobbar. Mitt syfte med studien är att *belysa vilka uppfattningar förskollärarna har på estetikens betydelse för barns lärande samt hur estetik används i den vardagliga verksamheten* och har valt att använda mina frågeställningar som rubrik i mitt resultat. Nedan kommer mina frågeställningar;

- 1) Vad innebär estetik för barns lärande?
- 2) Hur arbetar pedagogerna med estetik kopplat till barns lärande?

Vad innebär estetik för barns lärande?

För Kajsa är estetik A och O i deras arbete. Barn med annat språk eller inte har utvecklat språket riktigt än kan uttrycka sig på annat sätt. För de minsta på hennes avdelning är rörelse jätteviktigt, men det är svårare att nå och svårare att se ”resultat”. Personligen tycker Kajsa att det är lättare att se ”resultat” i skapande. Tyra lyfte att om man erbjuder de estetiska uttrycksformer som finns, till alla barn, kan barnen också utveckla ett lärande utifrån det. Förskolan måste erbjuda att det finns olika sätt, för att varje barn ska kunna ge ett uttryck och vad man kan ge uttryck i. Hon uttryckte sig:

Beroende på vad barnen kan och är intresserade av så blir det också en utveckling i sig.

Albert började med att fråga mig vad jag menade med begreppet estetik, och gav sen sin förklaring:

För mig är det som en filosofisk aspekt på vad vi har omkring oss.

Albert tror att det är bra för barnen att få syssla med de uttryckssätt som finns. De estetiska uttryckssätten har olika ”språk”, inom dans och bild behöver man inte använda ord på samma sätt vilket kan vara tacksamt för de barn som ännu inte har fått in orden eller har problem med orden. Lina berättade utifrån ett projekt de haft på sin avdelning. Projektet är att få in Babblarna i varje rum på avdelningen för att dels underlätta för de minsta barnen som inte fått in talet riktigt än men så att de kan tala om till vilket rum de vill gå till.

De barn som får tillgång till olika stimulans får möjlighet att uttrycka sig med hjälp av estetiska ämnen, de påverkas positivt.

Hur arbetar pedagogerna med estetik kopplat till barns lärande?

Det går ju verkligen att få in allting i alla ämnen.

Kajsa berättade om att de haft en elev på praktik som verkligen fick in IKT(informations- och kommunikationsteknik) på deras avdelning. Genom en app på avdelningens Ipad, kan barnen spela in sig själva när de är strumpdockor och sedan titta på videon och höra hur de själva låter. Detta är både skapande och kommunikation, en sorts drama. Detta har gjort ett jättelyft i deras verksamhet. Kajsa tycker att man med estetik integrerar övriga ämnen/kunskapsområden. Hon fortsätter med att de har möblerat om för att skapa ett målrum. Där har barnen gjort de mest fantastiska kreationerna och även börjat göra sagor, lära sig skriva och skriva av, och även blandar olika tekniker. De äldre barnen på avdelningen låter Kajsa och hennes kollegor få lära de yngre barnen, och det sker naturligt med all hjälp, oavsett ålder. Kajsa ser dock svårigheter med t.ex. dansen att man kanske fastnar och kör samma rörelse varje gång. Men hon tycker också att det kan ses som möjlighet beroende hur man väljer att se det och att man är medveten om vad man vill ha in. Andra svårigheter som Kajsa tog upp är att ta till vara på de stunder när det händer något, att man inte hinner med att dokumentera innan det är förbi. Kajsa lyfte också att man som pedagog måste våga släppa kontrollen också, vid t.ex. en samling där man ska sjunga, att man faktiskt kan ställa sig upp och göra rörelser till.

Att man som pedagog vågar bjuda på sig själv, att man tillåter sig själv att bli kladdig!

Tyra sa precis som Kajsa, att estetik och övriga ämnen/kunskapsområden går som sagt in i varandra hela tiden, att i förskolans verksamhet går allting in i varandra vad du än gör. Det kvittar om eller vad du gör. Tyra förklarade utifrån deras mål de haft under året i verksamheten – naturvetenskap och teknik, där även skapande fått en stor del under arbetet. Tyra berättade att de använt sig utav gestaltning där en karaktär skulle representera årstiderna och introducera saker inom naturvetenskap men framförallt att barnen skulle få skapa.

Att man får skapa och uttrycka sig i det man tycker är roligt, och att vi erbjuder det. Gör vi inte det, då kommer vi inte heller att skapa intressen för det heller.

Tyra ser möjligheterna med estetik som oändliga. Möjligheten är också att man kan få den möjlighet att skapa och hitta de utrymmen som finns, att man inte alltid måste vara inomhus utan även utomhus. En svårighet kan vara att man som pedagog inte får med sig barnen i det man tänkt utan då måste man själv utveckla och jobba vidare på för att hitta det som är intressant. Tyra tog även upp att en svårighet kan vara att man som arbetslag inte följer samma mål vilket är väldigt viktigt, men då får man dela upp arbetslaget att jag tar den här biten så kompletterar du med detta. Tyra tog upp deras projekt som de haft under årets gång om varför de valt gestaltning och detta för att det blir ett levande material. Barnen tar till sig det som händer något som inte är så vanligt. Precis som Kajsa så tycker Tyra att det är viktigt att våga bjuda på sig själv som pedagog, för då tar barnen till sig det och går själva in i roll.

Det är viktigt att man tar utifrån barnens intressen och vad de är intresserade av.

Albert uttryckte sig att naturvetenskap och de ”konstnärliga” uttryckssätten är oerhört nära varandra. På Alberts avdelning arbetade de med naturvetenskap och använder sig av synliga hjälpmedel. Ett exempel som han tog upp var att de jobbat med grundfärgerna rött och blått, och beroende på hur tjock man lägger på så får t.ex. den röda färgen en annan slags rödhet.

Med estetik, är då de estetiska uttryckssätten, ett sätt att lära sig de övriga ämnena.

Albert håller med Tyra om att möjligheterna är oändliga. Om han själv fick välja, skulle man ha material framme, lättillgängligt, och att det finns tillräckligt många vuxna så barnen själva skulle få söka sig fram. Svårigheterna är just tiden, materialet, lokalerna och även utbildningsnivån eller medvetandet. Albert tycker det är tråkigt att man egentligen snålar när man ska köpa material, han tycker att man ska köpa bra kvalitet på papper och färger.

För Lina och hennes kollegor har de stort fokus på estetik på deras avdelning. Estetiken är det som är grunden för allt de gör och lägger sedan in andra kunskapsområden. För Lina och hennes kollegor är materialet viktigt, att vi tänker på vad för material vi beställer eller samlar in.

För mig ligger en stor vikt på att allt man gör i förskolan idag ska vara ett.

Lina håller även med sina kollegor. Hon berättar att de har bra utsikt med mycket rörelser utanför sin avdelning, vilket de tar till vara på genom att fråga kanske om det är stor eller liten hund, eller vilken färg eller form som syns. Det är mycket fåglar också som de sitter och studerar och ska införskaffa en fågelbok där man kan höra hur de låter och ta en närmare titt hur fågeln man nyss såg ser ut. Lina ser också nästan bara möjligheter med estetik. Svårigheterna för Lina är även tiden, att den inte räcker till att göra det man vill. Precis som Tyra och Kajsa så tycker hon att det är viktigt att man som pedagog vågar bjuda på sig själv. Svårigheter är det man själv sätter.

Man ser på barnen när de tycker att det är kul och när det är kul, det är då man lär sig.

Analys

Frågeställningar; Vad innebär estetik för barns lärande? Hur arbetar pedagogerna med estetik kopplat till barns lärande?

Det svåra med om man har en planerad aktivitet är dock att tiden inte alltid räcker till eller att det inte riktigt blir som man tänkt sig vilket pedagogerna som deltagit i min studie är eniga om. Pedagogerna i studien använder estetik och de olika uttryckssätten i förskolan även fast det inte alltid är medveten. Man ser att barnen lär av varandra, att man kan hjälpas åt om någon kompis inte riktigt kan eller har förstått vad som kan göras så kan man alltid göra det tillsammans, den proximala utvecklingszonen som Vygotskij kallar det. Som Kajsa nämnde använde de sig av IKT och Ipad som kan ses som en kunskapsartefakt där barnen får lära sig ett nytt sätt att komma till uttryck och kommunicera och utvecklas som individ, vilket kan kopplas till studiens teoretiska utgångspunkt, det sociokulturella perspektivet.

Lina nämnde att de ska införskaffa en fågelbok med ljud till så att barnen själva eller tillsammans med andra får lyssna och lära sig hur olika fåglar låter och ser ut. Boken är en kunskapsartefakt som kan hjälpa barnen att utveckla sin proximala utvecklingszon.

Utifrån mina respondenters svar som redovisats i resultatet så kan slutsatsen dras att estetiken är viktig för arbetet i förskoleverksamheten. Som pedagog gäller det att våga bjuda på sig själv för att visa barnen olika sätt att uttrycka sig på, dels via leken men också med hjälp av de olika estetiska uttryckssätten och att alla utvecklas bra på olika sätt, samt att estetiken är ett sätt att lära sig de övriga ämnena/kunskapsområden. Att språket kan utvecklas med estetik på olika sätt, t.ex. att barn som har annat modersmål eller inte fått in orden har olika uttryckssätt för att få omgivningen att förstå dem. Barn påverkas positivt av estetik är något som mina respondenter är eniga om när det kommer till barns lärande. Genom att man återskapar en händelse tillsammans kan man få reda på hur barnen upplevde den och hur det kändes genom att barnen t.ex. får måla om det de sett/varit med om, detta kan ses som mediering då man kommunicerar på ett sätt som visar på hur just den här individen upplevt händelsen.

4. Diskussion

Här i diskussionsdelen kommer jag försöka knyta ihop säcken genom att ta upp resultatet och hur det relaterar till litteraturen som jag i tidigare kapitel har tagit upp. Jag kommer även att diskutera mitt metodval och vad jag hade kunnat göra annorlunda. Det sista jag kommer göra är att föreslå vidare forskning. Innan min diskussion börjar vill jag upprepa mina frågeställningar för dig som läsare: ” Hur kan barns utveckling och lärande påverkas av estetik? Hur används estetik som lärande jämfört med övriga ämnena/kunskapsområdena i verksamheten? Vilka möjligheter och svårigheter ser forskollärarna med att arbeta med estetik som lärande?”.

Resultatdiskussion

Genom mitt resultat och litteratur ser jag att estetik är viktigt för barns utveckling, det påverkar dem positivt. Ger man möjlighet att uttrycka sig i de olika uttryckssätten som finns och att man erbjuder material i alla möjliga slag. Barnes (1994) nämnde att det är bra att man varierar olika material och skillnader på material men det sker ingen riktig utveckling hos barnen bara för att man byter ut material emellanåt. Paulsen (1996) och Illris (2009) menar båda att man upplever estetik med sina sinnen och med hjälp av de estetiska upplevelserna får man uppleva känsla av samhörighet mellan oss människor och vår omvärld. Detta är även något som Lindqvist (1995) och Andersson (2014) lyfter i sina studier. Genom de estetiska ämnena får man en annan synvinkel att förstå och tolka världen på ett annorlunda sätt.

Med estetik kan språket utvecklas på olika sätt, t.ex. att barn med annat modersmål eller barn som ännu inte fått det verbala språket än, har möjlighet att uttrycka sig med hjälp av de estetiska uttryckssätten att få omgivningen att förstå dem. Som Moerman (2014) tar upp att dansen till exempel främjar språkutvecklingen och uttrycksförmågan eftersom dans främjar samspel mellan aktörerna som deltar. Olika språkfärdigheter är en förutsättning enligt Andersson (2014) och Dahlbeck & Persson (2010), att de olika estetiska ämnena har olika språk som barnen kan använda utan att använda verbalt språk vilket även Albert, en av mina respondenter, lyfte.

De estetiska uttryckssätten är ett sätt att lära sig de övriga ämnena/kunskapsområden och detta är något som mina respondenter har med sig i bakhuvudet då estetik är något som alltid finns i deras verksamhet varje dag. Dahlbeck & Persson (2010) skriver att med de estetiska uttrycksformerna och dess fantasi kan man förmedla en verklig händelse på ett kreativt sätt, och att estetik är en kunskapsform där vi lär oss med våra sinnen genom att t.ex. känna, se och rörelse. Det är med dessa intryck som vi kan omvandla till uttryck som vi försöker gestalta vår upplevelse på olika sätt.

Lindqvist (1995) har i sin studie främst fokus på leken och att den är det viktigaste formen för barns medvetenhet om världen, men även om fantasi och verklighet om att de är varandras förutsättningar, att ju mer erfarenhet en människa har desto större möjligheter till fantasi och kreativitet. Det krävs en estetik form så att kunskaperna kan levnadsgöras enligt Lindqvist (1995) som även fick fram som en av hennes viktigaste slutsatser, att de estetiska ämnena påverkar, berikar och hänger ihop med barns lek. Tyra, en av respondenterna, nämnde hur

hon brukar arbeta för att få idéer och det är att hon observerar barnen och de är intresserade av för att sedan göra en gestaltning eller aktivitet utifrån det. Hon ser även på barnen att de tar in det pedagogerna har gestaltat och tar med sig det in i sin lek. Detta är något som Mjaaland Heggstad (2014) lyfter, dramatisk lek och pedagogiskt drama och hur de kompletterar varandra på det sätt Tyra beskrivit hur hon jobbar. Detta är något som jag ser som en möjlighet hur man jobbar utifrån barnens intresse här och nu.

Kajsa, en av respondenterna, tog upp en idé som de pratat om att göra på förskolan och det är att ha smågrupper med de estetiska uttrycksformerna och de övriga ämnen/kunskapsområden utifrån sina egna intressen för att driva arbetet framåt. Dessa grupper skall ses som en idébank där man kan gå och hämta tips ifrån. Försöka utnyttja alla möjliga situationer, t.ex. med dansen, att man provar på att testa dansens byggstenar som Bjertoft (2004) tog upp och provar på alla dansens nivåer, riktningar och vägar för att lära känna sin kropp och kunna kontrollera den på ett annorlunda sätt. Viktigt också att man vågar flytta på material, från inomhus till utomhus eller tvärtom. Om lokalerna inte räcker till eller att det är trångt för till exempel skapandet, ta med material ut och sitt på gräsmattan eller på asfalten och använd de naturmaterial som finns tillgängliga just där och då. Andersson (2014) skriver i sin avhandling att bildskapandet uppfattas som en identitetslek där fokus hamnar på fantasi och kreativitet i berättandet för barnet och andra barn där innehållet handlar om bl.a. erfarenheter och önskningar, detta kopplar hon till lekens betydelse för barns utveckling.

Jag känner med de svar jag har fått angående estetik i förskolan och hur det används, har man fått en större inblick i hur det fungerar. Att tiden inte alltid räcker till att göra det man vill och att man ibland har ett specifikt ”mål” att jobba med under årets gång men att man alltid kan integrera de olika ämnena/kunskapsområden med varandra. Som mina respondenter har svarat angående hur estetik integreras med övriga ämnen/kunskapsområden är det för att det dels står i förskolans läroplan men också för att man kan integrera de olika ämnena/kunskapsområdena med varandra utan att göra det för komplicerat.

Jag tycker, som Lindqvist (1995) tog upp i sin studie, att det behövs estetiska former för att kunskaper ska kunna levnadsgöras, och på ett annorlunda sätt. Jag anser med detta arbete att genom de estetiska uttrycksformerna påverkar och berikar barnen med kunskap om de övriga ämnena/kunskapsområden som pedagoger på förskolan ska sträva efter att utveckla hos barnen enligt förskolans läroplan.

Metoddiskussion

Jag valde att utföra en kvalitativ metod, en semistrukturerad intervju. Jag valde att använda mig av en semistrukturerad intervju för att få svar på de frågor jag hade på bästa sätt, detta eftersom jag hade en grund med frågor att utgå ifrån och sedan ställa frågor till respondenterna utefter vad de gav för svar som man fick fundering över. En fördel med en semistrukturerad intervju, enligt mig, är att man får med sig pedagogernas tankar och hur de ser på användandet av estetik i förskolan. En annan fördel är att jag som intervjuare lättare kan anpassa mig efter när pedagogerna har tid. Detta är även en nackdel med intervjuer. Det krävs mycket tid och tar tid att transkribera. Som jag nämnde i metoddelen tidigare i arbetet hade jag som önskemål att få göra en intervju från varje avdelning på den förskola som jag

var på, men på några avdelningar var de kort om personal samt mycket att göra vilket man får respektera och ta hänsyn till.

Om jag skulle ha gjort om denna undersökning från början hade jag valt att göra en mejlintervju istället för semistrukturerad, detta för att jag tror att fler hade haft möjlighet och svara och jag hade kunnat göra en större undersökning. Nu räckte inte tiden till att göra fler intervjuer och eftersom jag bara var på en förskola kan jag inte ge en allmängiltig bild om hur det ser ut med användandet av estetik och hur pedagoger ser på det, men jag känner att de fyra jag intervjuade gav mig bra svar för att jag skulle kunna ge en bild av användandet av estetiken.

Vidare forskning

Ett förslag för vidare forskning kring hur estetik används i den dagliga verksamheten är att man går ut och gör observationer för att verkligen få syn på hur pedagogerna jobbar till skillnad från vad de kanske säger hur de gör. Eller att man gör en undersökning utifrån barnens perspektiv och frågar barnen vad de tycker om de estetiska uttrycksformerna.

Referenser

- Andersson, M. (2014). *Berättandets möjligheter. Multimodala berättelser och estetiska lärprocesser*. Doktorsavhandling, Luleå tekniska universitet: Grafisk produktion.
- Askland, L. & Sataøen, S-O. (2003). *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*. Stockholm: Liber.
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Upplaga 2 reviderade. Lund: Studentlitteratur.
- Barnes, R. (1994). *Lära barn skapa*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjereld, U., Demker M., & Hinnfors J. (2009). *Varför vetenskap?* Upplaga 3 reviderade. Lund: Studentlitteratur.
- Bjertoft, C. (2004). *Dans: en möjlighet för alla*. Karlstad: Karlstad universitet.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Dahlbeck, P. & Persson, S. (2010). Estetik i förskolan. I: Riddersporre, B. & Persson, S.(Red.).(2010). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. Stockholm: NATUR & KULTUR.
- Elfström, I., Nilsson, B., Sterner, L., & Wehner-Godée. (2008). *Barn och naturvetenskap*. Stockholm: Liber.
- Ferm Thorgersen, C. (2012). Musikdidaktiskt arbete med förskolebarn. I: Riddersporre, B., & Söderman, J. (Red.). (2012). *Musikvetenskap för förskolan*. Stockholm: NATUR & KULTUR.
- Illeris, H. (2009). Ungdomar och estetiska upplevelser – att lära med samtida konst. I: Lindstrand, F., & Selander, S. (Red.). (2009). *Estetiska lärprocesser*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, B. & Svedner, P-O. (2010). *Examensarbete i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Upplaga 5. Uppsala: Kunskapsföretaget.
- Johansson, E. (2011). Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Jonsson, A. (2013). *Att skapa läroplan för de yngsta barnen i förskolan. Barns perspektiv och nuets didaktik*. Akademisk avhandling i pedagogik, Göteborgs universitet: Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande.
- Krokmark, T. (2011). *Den tidlösa pedagogiken*. Upplaga 2. Lund: Studentlitteratur.

- Lindqvist, A. (2010). *Dans i skolan – om genus, kropp och uttryck*. Doktorsavhandling i pedagogiskt arbete, Umeå universitet: Institutionen för estetiska ämnen.
- Lindqvist, G. (1995). *Lekens estetik. En didaktisk studie om lek och kultur i förskolan* (Forskningsrapport 95:12). Karlstad: Högskolan i Karlstad.
- Lindqvist, G. (1996). *Lekens möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindqvist, G. (1999). *Vygotskij och skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Löfdahl, A. (2014). God forskningssed – regelverk och etiska förhållningssätt. I: Löfdahl, A., Franzén, K., & Hjalmarsson, M. (Red.). (2014). *Förskollärarens metod- och vetenskapsteori*(s.32-43). Stockholm: Liber.
- Mjaaland Heggstad, K. (2014). *7 vägar till drama*. Lund: Studentlitteratur.
- Moerman, P. (2014). Dansa och lära. I: Burman, A. (Red.). (2014). *Konst och lärande. Essäer om estetiska lärprocesser*. Stockholm: Elanders.
- Paulsen, B. (1996). *Estetik i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Riddersporre, B. (2012). Barns tidiga upplevelser av musik. I: Riddersporre, B., & Söderman, J. (Red.). (2012). *Musikvetenskap för förskolan*. Stockholm: NATUR & KULTUR.
- Riddersporre, B., & Söderman, J. (Red.). (2012). *Musikvetenskap för förskolan*. Stockholm: NATUR & KULTUR.
- Skolverket. (2010). *Läroplanen för förskolan Lpfö 98*. (Rev. uppl.) Stockholm: Skolverket.
- Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Bilaga 1

Informationsbrev

Hej!

Jag heter Exxx Bxxxx och studerar på Karlstad universitet och ska nu skriva mitt examensarbete. Mitt ämne som jag har valt att studera är *estetik i förskolan* och syftet med mitt arbete är att jag vill ta reda på hur ni som arbetslag använder estetik och hur det integreras med andra ämnen kopplat till det som står i läroplanen för förskolan. För att få resultat på min undersökning kommer jag intervjuar Dig som aktiv förskollärare i den vardagliga verksamheten. Jag tänker ca 30 minuter/intervju.

För att jag ska göra undersökningen och komma och intervjuar Dig, så måste Du signera min samtyckesblankett som medföljer.

Du som respondents får, via detta brev, reda på att undersökningen är frivillig och Du får avbryta när Du vill. Jag kommer använda mig ljudinspelning på min mobil för att fokusera mer på Dig och vad du berättar under intervjun och kunna ställa följdfrågor. Jag kommer använda mig utav fiktiva namn i min uppsats och mina anteckningar och ljudinspelningar kommer att förvaras där ingen annan har åtkomst till dem. Jag kommer använda fiktiva namn för att ingen utomstående ska veta att det är Du som har svarat på frågorna eller vilken förskola som det är jag är på.

Har du några funderingar eller frågor? Hör gärna av Dig till mig, via telefon eller mail:

Mobil: xxx-xxxxx

Mail: xxxx.xxxx.xx

Med vänlig hälsning,

Exxx Bxxxx

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Pedagogens namn: _____

Jag medger härmed mitt samtycke till att delta i intervju:

JA

NEJ

Underskrift: _____

Datum: _____